

استراتژی بقاء در قرن بیست و یکم

(پدافند غیرعامل و بازدارندگی)

نویسنده:

حمید حسن پور

و حمید رضا شیخ

انتشارات دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران

بهار ۱۳۹۸

سرشناسه	حسن پور، حمید، ۱۳۵۳ -
عنوان و نام پدیدآور	استراتژی بقاء در قرن بیست و یکم (بازدارندگی و پدافند غیر عامل)/ مؤلفین حمید حسن پور، محمدرضا شیخ.
مشخصات نشر	تهران: ارتش جمهوری اسلامی ایران، دانشکده فرماندهی و ستاد آجا، انتشارات دافوس، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۶۰ ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۱۶۳-۸۷-۹
وضعیت فهرست نویسی	قیفا:
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	دفاع غیر نظامی Civil defense
موضوع	جنگ War
موضوع	دفاع غیر نظامی - ایران Civil defense -- Iran
موضوع	دفاع غیر نظامی -- مطالعات تطبیقی
موضوع	Civil defense -- Comparative studies
موضوع	آمایش سرزمین Reclamation of land
شناسه افزوده	شیخ، محمدرضا، ۱۳۴۷ - (استاد دانشگاه)
شناسه افزوده	ایران. ارتش. دانشکده فرماندهی و ستاد. انتشارات دافوس
شناسه افزوده	Staff College. Dafoos Publisher & Iran. Army. Command
رده بندی کنگره	۳۹۷ / ۴۶۰ / ۹۲۶ UA
رده بندی دیویی	۵۸۱ / ۵۹۰ / ۹۲۶
شماره کتابشناسی ملی	۵۹۰ / ۹۲۶

عنوان: استراتژی بقاء در قرن ۲۱ (پدافند غیر عامل و بازدارندگی)

مؤلف: حمید حسن پور و محمدرضا شیخ

ویراستار: سامان آزاد

ناظر ویراستار: حمید همت

طرح روی جلد: علیرضا قانع

صفحه آرایشی: علیرضا حسین خانلو

ناشر: انتشارات دافوس

شمارگان: ۱۰۰۰

تعداد صفحه: ۱۶۰ ص

تاریخ نشر: بهار ۱۳۹۸

چاپ اول

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مدیریت چاپ، انتشارات و فصلنامه دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا

قیمت: ۲۰۰,۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، میدان پاسستور، خیابان دانشگاه جنگ، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، انتشارات دافوس

تلفن: ۶۶۴۷۰۴۸۶، ۶۶۴۱۴۱۹۱، ۶۶۴۱۴۱۹۱ - ۰۲۱

مسئولیت صحت مطالب بر عهده مؤلفین می باشد.

کلیه حقوق برای دافوس آجا محفوظ است. (نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است).

فهرست

- پیشگفتار..... ۱۳
- فصل اول: مبانی کلی در حوزه پدافند غیرعامل..... ۱۶
- ۱-۱- تاریخچه پدافند غیرعامل..... ۱۶
- ۱-۲- پدافند غیرعامل در تاریخ اسلام..... ۲۰
- ۱-۳- روند پدافند غیرعامل از دیدگاه قرآن و نهج البلاغه..... ۲۴
- ۱-۴- فرمان‌های مقام معظم رهبری..... ۲۴
- ۱-۵- تاثیر آینده پژوهی در پدافند غیرعامل..... ۲۶
- فصل دوم: شناخت نسل‌های جنگ، نیازهای تمرکز به پدافند غیرعامل..... ۲۹
- ۲-۱- پولمولوژی (جنگ‌شناسی)..... ۳۰
- ۲-۲- جنگ‌های نسل اول..... ۳۱
- ۲-۳- جنگ‌های نسل دوم..... ۳۱
- ۲-۴- جنگ‌های نسل سوم..... ۳۲
- ۲-۵- جنگ‌های نسل چهارم یا مدرن..... ۳۳
- ۲-۶- جنگ ترکیبی (هیبریدی)..... ۳۴
- ۲-۷- ماهیت و ویژگی جنگ‌های آینده از زبان اندیشمندان نظامی..... ۳۵
- ۲-۸- جنگ بی‌قاعده و ارتباط آن با پدافند غیرعامل..... ۳۵
- ۲-۹- عملیات تأثیرمحور..... ۳۸
- ۲-۱۰- مشخصات کلی جنگ‌های آینده..... ۳۹

فصل سوم: شناخت تهدیدات ۴۱

۳-۱- تهدیدشناسی و کاربرد آن در طرح‌ریزی پدافند غیرعامل ۴۲

۳-۲- هدف از جنگ و تهدید ۴۶

۳-۳- شناخت تهدیدات ۴۶

۳-۴- برآورد اطلاعات راهبردی از تهدیدکننده‌ها ۴۸

۳-۵- روش‌های تهدید ۴۹

۳-۶- ابزار تهدید ۵۴

۳-۷- ضرورت شناسایی ۵۵

۳-۸- اهمیت شناخت توانمندی‌های دشمن ۵۶

۳-۹- ویژگی‌های راهبردی تهاجمی ۵۶

۳-۱۰- تعریف آسیب‌پذیری ۵۷

۳-۱۱- وظیفه ما در حوزه دفاع و امنیت ملی ۵۷

۳-۱۲- امنیت ملی و دفاع غیرعامل ۵۸

فصل چهارم: چرایی پدافند غیرعامل ۶۱

۴-۱- ضرورت پدافند غیرعامل ۶۲

۴-۲- تعریف پدافند غیرعامل ۶۳

۴-۳- قابلیت بقاء ۶۴

۴-۴- طبیعت و دفاع غیرعامل ۶۶

۴-۵- اهمیت پدافند غیرعامل ۶۷

- ۶-۴- علل اجتناب‌ناپذیر بودن به‌کارگیری پدافند غیرعامل ۷۰
- ۷-۴- اهداف پدافند غیرعامل ۷۰
- ۸-۴- انواع طبقه‌بندی تأسیسات و مراکز اقتصادی و نظامی کشور ۷۲
- ۹-۴- ادبیات سطوح پدافند غیرعامل ۷۳
- ۱۰-۴- سازمان پدافند غیرعامل کشور ۷۵
- ۱۱-۴- کمیّت پدافند غیرعامل اجا ۷۶
- ۱۲-۴- حوزه‌های پدافند غیرعامل نیروهای مسلّح ۷۷
- ۱۳-۴- اقدامات اساسی برای نیل به جهت رسیدن به پدافند غیرعامل باید انجام دهند ۷۷
- فصل پنجم: پدافند غیرعامل در برخی از کشورهای جهان ۷۹
- ۱-۵- آشنایی با اقدامات پدافند غیرعامل در برخی از کشورهای جهان ۸۰
- ۲-۵- پدافند غیرعامل در آلمان ۸۱
- ۳-۵- پدافند غیرعامل در شوروی سابق ۸۱
- ۴-۵- پدافند غیرعامل در آمریکا ۸۲
- ۵-۵- پدافند غیرعامل در یوگسلاوی ۸۶
- ۶-۵- پدافند غیرعامل در پاکستان ۸۶
- ۷-۵- پدافند غیرعامل در کره شمالی ۸۷
- ۸-۵- پدافند غیرعامل در لبنان ۸۷
- ۹-۵- پدافند غیرعامل در سوئیس ۸۸
- ۱۰-۵- پدافند غیرعامل در سوئد ۸۹

- ۱۱-۵- پدافند غیرعامل عراق در جنگ ۴۳ روزه متحدین در سال ۱۹۹۱ ۹۰
- ۱۲-۵- دیوار چین (۳۶۴ قبل از میلاد) ۹۲
- ۱۳-۵- دیوار مازینو فرانسه ۹۳
- فصل ششم: اصول پدافند غیرعامل ۹۵
- ۱-۶- اصول پدافند غیرعامل ۹۶
- ۲-۶- اصول بنیادی دفاع غیرعامل ۹۷
- ۳-۶- پوشش ۱۰۷
- ۴-۶- معرفی ای ای ۱۰۷
- ۵-۶- اختفاء ۱۱۱
- ۶-۶- فریب ۱۱۲
- ۷-۶- مسئولیت استتار و اختفاء ۱۱۲
- ۸-۶- حفاظت ۱۱۳
- ۱۰-۶- پراکندگی ۱۱۴
- ۱۱-۶- تفرقه ۱۱۴
- ۱۲-۶- ملاحظات اساسی در استقرار ماکت‌های فریب ۱۱۶
- ۱۳-۶- مقاومت‌سازی و استحکامات ۱۱۹
- ۱۴-۶- بازدارندگی ۱۲۰
- ۱۵-۶- تعیین درجهی حفاظت ۱۲۱
- ۱۶-۶- انواع سازه‌های دفاعی، نظامی (رو سطحی، نیمه مدفون و مدفون) ۱۲۲

۱۲۲.....	۱۷-۶- انواع سازه‌های زیر زمینی با کاربرد دفاعی-نظامی
۱۲۳.....	۱۸-۶- پایدار ماندن نفرات و تجهیزات در صحنه نبرد
۱۲۳.....	۱۹-۶- استراتژی دفاعی زندگی زیرزمینی عنکبوت میگلومورف
۱۲۴.....	۱۹-۶- مراکز آماد و پشتیبانی زیرزمینی
۱۲۴.....	۲۰-۶- پدافند غیرعامل در برابر موشک‌های بالستیک صحنه نبرد
۱۲۶.....	فصل هفتم: آمایش سرزمینی و مکان‌یابی
۱۲۶.....	۱-۷- آمایش سرزمین
۱۲۶.....	۲-۷- منظور آمایش
۱۲۸.....	۳-۷- علل اصلی نارسایی‌ها و چگونگی
۱۲۹.....	۴-۷- آمایش سرزمین و نقش ملاحظات دفاعی - امنیتی
۱۳۲.....	۵-۷- هدف اصول آمایش دفاعی- امنیتی
۱۳۸.....	۶-۷- ساختار فضایی سازمان دفاعی-امنیتی
۱۴۰.....	۷-۷- مکان‌یابی فعالیت‌های نظامی در چهارچوب طرح آمایش دفاعی- امنیتی
۱۴۴.....	۸-۷- جایگاه آمایش دفاعی در آمایش سرزمینی
۱۴۴.....	۹-۷- اصول، راهبردها و سیاست‌های آمایش مناطق مرزی
۱۴۵.....	۱۰-۷- کاربرد سامانه‌های اطلاعاتی جغرافیایی (GIS) در پدافند غیرعامل
۱۴۷.....	۱۱-۷- اصول کلی دفاعی و امنیتی مناطق مرزی
۱۴۸.....	۱۲-۷- راهبردهای دفاعی و امنیتی مناطق مرزی
۱۴۹.....	۱۳-۷- تمهیدات و اقدامات پدافند غیرعامل در آمایش مناطق مرزی

۱۴-۷- معیارهای اولویت بندی نقاط..... ۱۵۲

کتابنامه (منابع و مأخذ)..... ۱۵۴

الف- منابع فارسی..... ۱۵۴

ب- مقالات..... ۱۵۶

پ- منابع اینترنتی..... ۱۵۷

www.ketab.ir

پیشگفتار:

انجام اقدامات پدافند غیرعامل، در جنگ‌های مدرن امروزی در جهت مقابله با تهاجمات خصمانه و تقلیل خسارت ناشی از حملات هوایی، زمینی و دریایی کشور مهاجم، موضوعی بنیادی است که وسعت گستره آن تمامی زیرساخت‌های مراکز مهم، حساس و حیاتی نظیر پالایشگاه‌ها، نیروگاه‌ها، مجتمع‌های بزرگ صنعتی، مراکز هدایت و فرماندهی و جمعیت مردمی کشور را در برمی‌گیرد تا حدی که حفظ امنیت ملی و اقتصادی، شکست‌ناپذیری در جنگ به نحو چشمگیری وابسته به برنامه‌ریزی و ساماندهی همه‌جانبه در موضع حیاتی پدافند غیرعامل می‌باشد.

پدافند غیرعامل در آستانه‌ی تحول بسیار مهمی قرار دارد و به همین جهت ارتقاء آموزش آن در کلیه نیروها، یگان‌ها و مراکز آموزش بسیار جدی پیگیری می‌گردد. اصولاً اجرای پدافند غیرعامل در یگان‌ها و مناطق عملیاتی، نیازمند برنامه‌ای است که پس از رعایت اصول پایه و بنیادی، بستگی بسیاری به ابتکار و خلاقیت، مدیریت و طرح‌ریزی مناسب مسئولین و کارکنان دارد. مدیران و فرماندهان باید قادر باشند پس از دریافت مأموریت اجرای پدافند غیرعامل را در یگان طرح‌ریزی و کنترل نمایند.

هم‌اکنون دامنه پدافند غیرعامل مطابق با پیشرفت فناوری و دستگاه‌های کشف بسیار فراتر از سابق گردیده است، لذا لازم است ضمن نگرش عمومی به اصول پدافند غیرعامل، نگاه تخصصی نیز بر آن داشته باشیم، بدین ترتیب پدافند غیرعامل هر رسته دارای مباحث ویژه و منحصر به فردی خواهد شد که مطالعه و دانش کارکنان همان گروه را نیز می‌طلبد. در این کتاب تلاش گردیده است چپستی، چرایی و مدیریت پدافند غیرعامل به فرماندهان و مدیران رده‌های میانی آموزش داده شود البته موارد اشاره شده فقط قسمت کوچکی از پدافند غیرعامل است. اما خوانندگان عزیز با تفکر و مطالعه می‌توانند دامنه این اقدامات را افزایش داده و مجموعه‌ای غنی از کاربرد پدافند غیرعامل را گردآوری نمایند.

نکته دیگر لزوم فرهنگ‌سازی اجرای پدافند غیرعامل در تمرینات و اجرای مأموریت‌ها است، رعایت اصول پدافند غیرعامل باید به گونه‌ای در رزمایش‌ها و تمرینات بکار گرفته شود که در صورت عدم اجرای یک مورد کوچک، همگان آن را دریافته و متذکر شوند در نتیجه لازم است که فرماندهان در رزمایش‌ها و مأموریت‌ها، منطقه یگان خود را از دید دشمن بررسی و اقدامات لازم را معمول نمایند.

امید است یگان‌های مختلف سطح تاکتیکی و عملیاتی با برنامه‌ریزی‌های جامع، مستمر و اقدامات پدافند غیرعامل ضمن سلب ابتکار و آزادی عمل از دشمن و تحمیل شرایط سخت و دشوار، اقدامات تهاجمی وی را خنثی نموده و آستانه‌ی مقاومت نیروهای خودی را ارتقاء دهند. شایان ذکر است، به رغم همه‌ی تمهیدات و تلاش‌های انجام‌شده برای ب‌اوریم که اثر منتشرشده خالی از اشکال نمی‌باشد و نقدها و نظرات سازنده اساتید فرهیخته، صاحب‌نظران ارجمند و خوانندگان گرامی می‌تواند در بهر کمی و کیفی و غنی‌سازی هر چه بیشتر این کتاب مفید و مؤثر واقع شود.

حمید حسن‌پور - محمدرضا شیخ